

Határozatok Tára

BOBEK
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. július 28.¹

C-256/15. sz. ügy

**Drago Nemec
kontra
Republika Slovenija**

(a Vrhovno sodišče Republike Slovenije [a Szlovén Köztársaság legfelsőbb bírósága] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Uniós jog — Az időbeli hatály alkalmazhatósága — A 2000/35 irányelv — Késedelmes fizetés kereskedelmi ügyletekben — Kereskedelmi ügylet fogalma — Vállalkozás fogalma — A késedelmi kamat maximális összegét korlátozó nemzeti szabály”

I – Bevezetés

1. 1993 júniusában D. Nemec szerződést kötött a muraszombati önkéntes tűzoltók egyesületével egy vízszállító tartálykocsinak az aszályos időszakokban vízszállítás céljából történő bérbeadására („bérleti szerződés”). 1996 óta D. Nemec eljárásokban vesz részt a szlovén bíróságok előtt a bérleti szerződés alapján járó összeg és késedelmi kamatok kifizetése iránt. A kamatok az idő múlásával felhalmozódtak, de azok maximális összegét végül a szóban forgó nemzeti szabályozás korlátozta.

2. A jelen ügyben a Bíróság elé terjesztett jogkérdés lényege az, hogy a késedelmi kamatok összegét a tőkertartozás összegében korlátozó (*ne ultra alterum tantum* szabályként hivatkozott) nemzeti szabály ellentétes-e a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló 2000/35 irányelvvel².

3. Ezenfelül ehhez a kulcsfontosságú kérdéshez két járulékos kérdés is kapcsolódik. Először is vizsgálni kell az uniós jog szerinti időbeli hatály jelen ügyre való alkalmazhatóságát. Másodsor, a jelen ügyben D. Nemec minősíthető-e a 2000/35 irányelv szerinti „vállalkozásnak”, a bérleti szerződés pedig „kereskedelmi ügyletnek”?

II – Jogi háttér

A – Az uniós jog

4. Az 1. cikk szerint a 2000/35 irányelv „[...] a kereskedelmi ügyletek ellenértékének kiegyenlítéseként végrehajtott valamennyi fizetésre vonatkozik”.

¹ — Eredeti nyelv: angol.

² — HL 2000. L 200., 35. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 226. o. Ezt az irányelvet 2013. március 16-i hatállyal hatályon kívül helyezték, helyébe pedig annak átdolgozása lépett: 2011/7/EU irányelv (HL 2011. L 48., 1. o.).

5. A 2000/35 irányelv 2. cikke 1. pontjának első bekezdésében foglalt meghatározás szerint a „»kereskedelmi ügyletek« vállalkozások, illetve vállalkozások és hatóságok között lebonyolított olyan ügyletek, amelyek fizetés ellenében áruk szállítását vagy szolgáltatását eredményezik”.

6. Az irányelv 2. cikke 1. pontjának második bekezdésében foglalt meghatározás szerint „»hatóság« a közbeszerzési irányelvekben [...] meghatározott bármely szerződéskötő hatóság vagy jogalany”.

7. A 2. cikk 1. pontjának harmadik bekezdésében foglalt meghatározás szerint a „»vállalkozás« önálló gazdasági vagy szakmai tevékenységet folytató szervezet, még ha az adott tevékenységet egyetlen személy látja is el”.

8. A 2000/35 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerint: „[A tagállamok biztosítják, hogy] a hitelező késedelmi kamatra jogosult, amennyiben i. teljesítette szerződéses és jogszabályi kötelezettségeit; és ii. nem kapta kézhez időben az esedékes összeget, kivéve ha az adós nem felel a késedelemért”.

9. A 6. cikk (3) bekezdése értelmében a 2000/35 irányelv átültetésekor „[...] a tagállamok figyelmen kívül hagyhatják: [...] b) a 2002. augusztus 8-át megelőzően kötött szerződéseket”.

B – Nemzeti jog

10. A késedelmes fizetés következményeit 2002. január 1-je óta az Obligacijski zakonik (a kötelmi jogviszonyokról szóló törvénykönyv, a továbbiakban: OZ) szabályozza. Az OZ 376. cikke rögzítette a *ne ultra alterum tantum* szabályt. Ez a korábbi jogszabályban nem létező szabály a késedelmi kamatok maximális mértékét a tőketartozás összegében korlátozta.

11. A bérleti szerződés megkötésekor a természetes személyek által végzett gazdasági tevékenység feltételeire az Obrtni zakon (a kézműiparról szóló törvény, a továbbiakban: Obr Z/88) volt az irányadó. Természetes személyek önálló gazdasági tevékenységet csak akkor folytathattak, ha az adott tevékenység végzésére engedélyt kaptak.

12. Az Obr Z/88-at később módosító jogszabály alapján az önálló gazdasági tevékenység folytatásának feltételét képezte az érintett tevékenység illetékes hatóságnak történő bejelentése és a vállalkozói nyilvántartásba való bejegyzés.

III – A tényállás, a nemzeti eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

13. D. Nemeč (felperes) 1993 júniusában bérbeadóként szerződést kötött a bérbevevőként eljáró Gasilsko društvo Murska Sobotával (muraszombati önkéntes tűzoltók egyesülete; a továbbiakban: önkéntes tűzoltók egyesülete) vízszállító tartálykocsi bérbeadására. A bérleti szerződés megkötésének idején a felperes a szlovén jog szerinti, többek között „mechanikai alkatrészek esztergálására és hegesztésre” irányuló tevékenység végzésére jogosító vállalkozói engedéllyel rendelkezett.

14. Az önkéntes tűzoltók egyesülete elmulasztotta megfizetni a bérleti szerződés alapján esedékes összeget. A felperes 1996-ban pert indított, amelyben 17 669,51 euró összeg megfizetését követelte. Az elhúzódo peres eljárást követően a Višje sodišče Maribor (maribori fellebbviteli bíróság) 2010. február 17-én az önkéntes tűzoltók egyesületét az 1996. március 25. és 2001. december 31. közötti időszakban felmerült törvényes késedelmi kamatokkal növelt 15 061, 44 euró felperes javára történő megfizetésére kötelezte. Ugyanakkor a Višje sodišče Maribor (maribori fellebbviteli bíróság) elutasította a felperesnek a 2002. január 1-jétől a tartozás (ezt követően 2010. május 18-án bekövetkezett) megfizetéséig terjedő időszakra vonatkozó törvényes késedelmi kamatok megfizetésére irányuló kérelmét. Az utóbbi

követelés elutasítását azzal indokolta, hogy 2002. január 1-jén hatályba lépett a *ne ultra alterum tantum* szabályt rögzítő OZ. Következésképpen 2001. december 31-én a felmerült késedelmi kamatok már elérték a tőkeként megfizetendő összeget, ezért azok ennél magasabb összegre nem emelkedhetnek.

15. A Višje sodišče Maribor (maribori fellebbviteli bíróság) ítéletére válaszként a felperes követeléssel lépett fel a Szlovén Köztársasággal (alperes) szemben 84 614, 02 euró kártérítés, valamint a késedelmi kamatok és az eljárási költség megfizetése iránt. A felperes azzal érvelt, hogy a *ne ultra alterum tantum* szabálya nem egyeztethető össze a 2000/35 irányelvvel, és hogy jogosult az irányelvnek a szlovén jogba való, állítólagosan helytelen átültetése következtében elszenvedett kárának megtérítésére.

16. Az elsőfokú bíróság 2011. május 18-i ítéletével elutasította a felperes követelését. A felperes által az e határozat ellen benyújtott fellebbezést a fellebbviteli bíróság a 2012. január 24-i ítéletével elutasította. Mindkét fokú bíróság annak megállapításra alapította határozatait, hogy a bérleti szerződés nem képezte részét a felperes bejegyzett üzleti tevékenységének. Következésképpen a felperes nem a 2000/35 irányelv szerinti „vállalkozásként” járt el, így az irányelv a felperes esetére nem alkalmazható.

17. A felperes most a Višje sodišče Maribor (maribori fellebbviteli bíróság) megállapításait támadja meg a Vrhovno sodišče Republike Slovenije (a Szlovén Köztársaság legfelsőbb bírósága) előtt. Álláspontja szerint a bérleti szerződés nem csak a vízszállító tartálykocsi bérletére vonatkozik. Fenntartja, hogy a bérleti szerződés „összetett jogügylet” volt, amely arra irányult, hogy biztosítsa az ivóvízellátást a helyi lakosság számára aszály idején. Ezenfelül azzal érvel, hogy számlát bocsátott ki, amelyen feltüntette, hogy ő maga a 2000/35 irányelv szerinti „vállalkozásként” jár el.

18. Az alperes állítása szerint a 2000/35 irányelv nem alkalmazható a jelen ügyre, mivel a szlovén jogba való átültetések kizárták annak Szlovénia Unióhoz való csatlakozását megelőzően kötött szerződésekre történő alkalmazását. Ezenfelül az alperes előadja, hogy a bérleti szerződés nem a 2000/35 irányelv szerinti „kereskedelmi ügylet”. A felperes a bérleti szerződést a kereskedelmi tevékenységi körén kívül kötötte, tehát annak során nem az irányelv szerinti „vállalkozásként” járt el.

19. A fentiek alapján a Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Szlovén Köztársaság legfelsőbb bírósága) az eljárást felfüggesztette és az alábbi kérdéseket utalta a Bíróság elé:

1) Úgy kell-e értelmezni a 2000/35 irányelv 2. cikke 1. pontjának harmadik bekezdésében foglalt rendelkezést, hogy egy olyan rendszerben, amelyben a természetes személy részére valamely gazdasági tevékenység folytatása céljából az engedélyezett tevékenység megjelölését tartalmazó engedélyt adnak ki, nem vállalkozásról, tehát nem is az irányelv hivatkozott rendelkezése értelmében vett kereskedelmi ügyletről van szó, amennyiben a fizetési késedelemmel érintett jogügylet az engedélyben nem szereplő tevékenységre vonatkozik?

A fenti kérdésre adott nemleges válasz esetén:

2) Úgy kell-e értelmezni a 2000/35 irányelv 2. cikke 1. pontjának harmadik bekezdésében foglalt rendelkezést, hogy a természetes személyt vállalkozásnak kell tekinteni, és a fizetési késedelemmel érintett jogügylet a fent említett rendelkezés értelmében vett kereskedelmi ügyletnek minősül, amennyiben olyan jogügyletről van szó, amely nem az említett természetes személy bejegyzett tevékenységének körébe tartozik, hanem olyan tevékenységből ered, amely természeténél fogva gazdasági tevékenység lehet, és amelyről számlát állítottak ki;

és

3) ellentétes-e a 2000/35 irányelv rendelkezéseivel az a szabály, amely szerint a késedelmi kamatok azt követően nem számíthatóak fel, hogy a felhalmozódott és meg nem fizetett kamatok elérik a tőke összegét (*ne ultra alterum tantum* szabály)?

20. A szlovén és a lett kormány, valamint a Bizottság nyújtott be írásbeli észrevételt. A szlovén kormány és a Bizottság a 2016. május 4-én megtartott tárgyaláson szóbeli észrevételeket tettek.

IV – Értékelés

21. Mivel a jelen ügy tényállása megelőzi Szlovénia Európai Unióhoz való csatlakozását, először azzal a kérdéssel foglalkozom, hogy általában az uniós jog és konkrétan a 2000/35 irányelv időbeli hatály szempontjából alkalmazandó-e a jelen ügyre (A).

22. Ami az előzetes döntéshozatal céljából előterjesztett kérdések értékelését illeti, álláspontom szerint a *ne ultra alterum tantum* szabály önmagában nem ellentétes a 2000/35 irányelvvel. Következésképpen véleményem szerint célszerűbb először az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdéssel foglalkozni (B). Amennyiben a Bíróság egyetért a jelen kérdéssel kapcsolatos értékeléssel, valójában nem lesz szükség a nemzeti bíróság által előterjesztett első két kérdés megválaszolására. Mindazonáltal a teljesség kedvéért és a Bíróság eljárásának elősegítése céljából azt is megvizsgálom, hogy a bérleti szerződésből eredő jogviszony a 2000/35 irányelv tárgyi hatálya alá tartozik-e (C).

A – Az uniós jog időbeli alkalmazása

23. Az uniós jog időbeli alkalmazásának értékelése két lépcsőből áll. Az első lépcső az uniós jog időbeli hatály szempontjából való, az elsődleges jog által meghatározott *általános* alkalmazhatóságára vonatkozik. Az e kérdésre adott válasz a Bíróság hatásköre szempontjából is döntő jelentőségű. A második lépcső az ügyre alkalmazandó *konkrét* jogalkotási eszközre összpontosít: ha bebizonyosodott, hogy az uniós jog az ügyre általánosságban alkalmazható, a következő kérdés az, hogy a konkrét másodlagos jogi intézkedés bármilyen módon eltér-e általános szabálytól?

24. Ez a megközelítés alkotmányossági szempontból jelentős, mivel a másodlagos jog (ideértve a 2000/35 irányelvet) bármely rendelkezése csak annak megállapítását követően vehető figyelembe, hogy az uniós jog általánosan alkalmazható az ügy tényállására. Kell lennie egy általános megközelítésnek, amelytől a vonatkozó másodlagos jogi eszköz alapján el lehet térni, ha ez utóbbi így rendelkezik.

1. A Bíróság hatásköre

25. Szlovénia 2004. május 1-jén csatlakozott az EU-hoz. A Csatlakozási Okmány³ 2. cikke és 54. cikke szerint az uniós jog a csatlakozás napjával azonnal kötelezővé vált Szlovéniában, kivéve ha a Csatlakozási Okmány vagy annak mellékletei eltérő határidőt írnak elő. Egyértelmű tehát, hogy az általános, alkotmányos szabály az uniós jog azonnali kötőereje vagy *azonnali hatálya*, hacsak a Csatlakozási Okmány másként nem rendelkezik.

26. A jelen ügyben a bérleti szerződést 1993-ban kötötték meg és azt részlegesen teljesítették⁴ az 1990-es évek közepén. Ezt követően 1996-ban D. Nemic pert indított az önkéntes tűzoltók egyesülete ellen, mivel az elmulasztotta a szerződés alapján fennálló bérleti díjfizetési kötelezettségének teljesítését. Mindezen események 2004. május 1-jét megelőzően következtek be. Következésképpen az a kérdés, hogy az uniós jog időbeli hatály szempontjából alkalmazható-e a szóban forgó jogi helyzetre?

27. Kétségtelen, hogy e Bíróságnak az uniós jog csatlakozó országokra történő időbeli alkalmazására vonatkozó ítélkezési gyakorlatán nem egyszerű kiigazodni.

³ — HL 2003. L 236.

⁴ — Azzal, hogy részlegesen teljesítették, arra a körülményre utalok, hogy úgy tűnik, a felperes teljesítette a szerződés rá vonatkozó részét a vízállító tartálykocsinak az önkéntes tűzoltók egyesülete részére történő rendelkezésre bocsátásával, ugyanakkor az önkéntes tűzoltók egyesülete nem teljesítette a megállapodás rá vonatkozó részét, mivel elmulasztotta a vízállító tartálykocsi bérleti díjának megfizetését.

28. A nagytanácsban megtárgyalt Ynos-ügyben⁵ a Bíróság arra hivatkozással állapította meg hatáskörének hiányát az előzetes döntéshozatal iránti kérelem megválaszolására, hogy az ügy tényállása megelőzte Magyarország EU-hoz való csatlakozását. Az Ynos-ítélet és az ezt követő ítélkezési gyakorlat jelen ügyre való alkalmazása arra a következtetésre vezet, hogy az uniós jog időbeli hatály szempontjából nem alkalmazandó.

29. Mindazonáltal – eltekintve a Bíróság által az Ynos-ítéletben követett némileg kategorikus megközelítéstől – jelentős mennyiségű ítélkezési gyakorlat létezik az Ynos-ítéletet megelőzően és azt követően, amelyek sokkal árnyaltabban közelítik meg az uniós jog időbeli alkalmazását. Elmondható, hogy ezek az ügyek a csatlakozás előtti tényállások és azoknak a csatlakozást követően fennálló joghatásai alapján eltérőek. Javaslom az Ynos-ítélet e tágabb ítélkezési gyakorlatban való értelmezését. Amennyiben a Bíróság elfogadja ezt a megközelítést, a jelen ügy időbeli hatály szempontjából elfogadhatónak minősülhet.

a) Ynos-ügy

30. Az Ynos-ügy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelvnek⁶ egy ingatlanközvetítési megbízási szerződésre való alkalmazására vonatkozott. A jogvita e szerződés teljesítéséhez és a közvetítési díjat előíró szerződési feltétel tisztességességéhez kapcsolódott. A szerződés teljesítésével kapcsolatos részletek taglalása nélkül: a Bíróság megállapította, hogy az *alapügy tényállása a Magyarország EU-hoz való csatlakozása előtti*, ezért nem rendelkezik hatáskörrel az irányelv értelmezésére.⁷

31. Ha az Ynos-ítéletben kidolgozott teszt szó szerinti alkalmazása esetén meg kellene állapítani, hogy a nemzeti bíróság által előterjesztett kérdések időbeli hatály tekintetében nem tartoznak a Bíróság hatáskörébe a szlovén kormány által a tárgyaláson javasoltaknak megfelelően. Ahogyan az Ynos-ügyben, a bérleti szerződés a jelen ügyben is Szlovénia Unióhoz való csatlakozása előtti. Nem releváns az, hogy a szerződésszegéssel kapcsolatos nemzeti bírósági eljárás Szlovénia csatlakozását követően még mindig folyamatban volt, mivel az Ynos-ügyben is folyamatban volt még a szerződés teljesítésével kapcsolatos nemzeti eljárás Magyarország csatlakozását követően.⁸

32. Mindazonáltal azt javaslom a Bíróság számára, hogy az Ynos-ügyet tágabb lencsén keresztül nézze, és vegye figyelembe az ítélet előtti és utáni ítélkezési gyakorlatot, valamint az Ynos-ítélet mögött meghúzódó konkrét tényállási és jogi hátteret. A csatlakozás előtti és utáni tényállások bináris megkülönböztetése helyett ez az árnyaltabb ítélkezési gyakorlat azt vizsgálja, hogy a csatlakozás előtti jogviszony a csatlakozás napját követően is fejtett-e ki joghatást.

b) Az Ynos-ügy a tágabb ítélkezési gyakorlatban

33. Az Ynos-ítéletet megelőző ítélkezési gyakorlatában a Bíróság nagyobb fokú nyitottságot mutatott az olyan előzetes döntéshozatalra utalások megválaszolásában, amelyeknél a releváns tényállás a csatlakozás előtt alakult ki.

5 — 2006. január 10-i Ynos-ítélet (C-302/04, EU:C:2006:9).

6 — A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.).

7 — 2006. január 10-i Ynos-ítélet (C-302/04, EU:C:2006:9, 36–38. pont).

8 — Lásd még: 2014. november 5-i VG Vodoopskrba-végzés (C-254/14, EU:C:2014:2354, 10–11. pont); 2014. április 3-i Pohotovost'-végzés (C-153/13, EU:C:2014:1854, 23–25. pont); 2012. november 8-i SKP-végzés (C-433/11, EU:C:2012:702, 35–37. pont); 2007. március 6-i Ceramika Paradyz végzés (C-168/06, EU:C:2007:139, 20–25. pont); 2006. február 9-i Lakép és társai végzés (C-261/05, EU:C:2006:98, 17–20. pont).

34. A *Data Delecta*⁹ és a *Saldanha*-ügyben¹⁰ előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések például egy olyan nemzeti jogi rendelkezés összeegyeztethetőségére vonatkoztak, amelynek alapján a külföldi felpereseknek biztosítékot kellett nyújtaniuk a bírósági eljárás költségeinek fedezésére. Mindkét esetben a költségek fedezése céljából biztosíték nyújtását elrendelő bírósági végzést Svédország, illetve Ausztria EU-hoz való csatlakozását *megelőzően* bocsátották ki. Mindazonáltal az e végzésekkel szemben benyújtott fellebbezések a csatlakozást *követően* még folyamatban voltak. A *Data Delecta* ügyben a Bíróság közvetlenül rátért az ügy érdemében való döntésre, arra utalva, hogy az uniós jog időbeli hatály szempontjából alkalmazandó volt. A *Saldanha*-ügyben a Bíróság megállapította, hogy az EK 6. cikk (jelenleg EUMSZ 18. cikk) a csatlakozás napjától közvetlenül alkalmazandó volt és kizárta a kérdéses nemzeti szabály alkalmazását. A Bíróság rögzítette, hogy az uniós jog időbeli hatály szempontjából vonatkozik a „csatlakozás [...] előtt bekövetkező helyzetek jövőbeni hatásaira is”.¹¹

35. E két ügy¹² azt bizonyítja, hogy még ha a jogviták a felek között az adott ország EU-hoz való csatlakozását megelőzően kristályosodtak is ki, a Bíróság helyénvalónak tartotta a csatlakozás előtti helyzetek fennmaradó joghatásait az uniós jog, következésképpen pedig saját hatásköre alá vonni. Ez a kimenetel kétségtől attól függött, hogy az adott ügyekben a jogi eljárás folytatódott-e a csatlakozást követően.¹³

36. Az *Ynos*-ítéletet követő ítélkezési gyakorlat összetettebb. Vitathatatlan ugyanakkor, hogy a Bíróság megközelítése ismételten árnyaltabbá vált, a hangsúlyt pedig arra helyeződött, hogy az adott jogi helyzet a csatlakozás időpontjában kimerült-e, vagy sem.

37. A *Telefónica O2* ítéletben a Bíróság annak ellenére megerősítette hatáskörét, hogy az ügy tényállása a cseh uniós csatlakozás előttre nyúlt vissza. Ezt az indokolta, hogy a megtámadott határozatot a szabályozó hatóság újonnan fogadta el és az a Cseh Köztársaság EU-hoz való csatlakozást követően is várható joghatásokkal rendelkezett.¹⁴

38. Hasonlóképpen, a *CIBA*-ügyben a Bíróság elismerte, hogy az alapeljárás tárgyát képező jogvita a 2003. és 2004. adóévet érintette, ugyanakkor Magyarország csak 2004. május 1-jén csatlakozott az EU-hoz. Mindazonáltal azzal folytatta, hogy „mivel az alapügy tényállása részben az említett időpont után következett be, a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az előterjesztett kérdés megválaszolására.”¹⁵

9 — 1996. szeptember 26-i *Data Delecta* és *Forsberg* ítélet (C-43/95, EU:C:1996:357).

10 — 1997. október 2-i *Saldanha* és *MTS kontra Hiross* ítélet (C-122/96, EU:C:1997:458).

11 — 1997. október 2-i *Saldanha* és *MTS kontra Hiross* ítélet (C-122/96, EU:C:1997:458, 14. pont). Lásd még: 2001. szeptember 13-i *Schieving-Nijstad* és társai ítélet (C-89/99, EU:C:2001:438, 49–50. pont). Lásd még: *Cosmas* főtanácsnok *Andersson* és *Wåkerås-Andersson* ügyre vonatkozó indítványa (C-321/97, EU:C:1999:9, különösen a 61. és azt követő pontok), amely az uniós jog időbeli alkalmazhatóságát aszerint tárgyalja, hogy a felülvizsgálat tárgyát képező helyzetet a csatlakozás előtt véglegesen rendezték-e.

12 — Lásd szintén a jelen indítványban részletesen nem tárgyalt alábbi ügyeket: 2000. november 30-i *Österreichischer Gewerkschaftsbund* ítélet (C-195/98, EU:C:2000:50, 55. pont); 2002. február 7-i *Kauer*-ítélet (C-28/00, EU:C:2001:483, 42–59. pont); 2002. április 18-i *Duchon*-ítélet (C-290/00, EU:C:2001:631, 44–46. pont). Lásd még: 2002. január 29-i *Pokrzeptowicz-Meyer* ítélet (C-162/00, EU:C:2002:57, 50–57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

13 — Lásd bővebben: *Kaleda*, „*Immediate Effect of Community Law in the New Member States: Is there a Place for a Consistent Doctrine?*” (2004) 1 *ELJ* 102 vagy *Póltorak*, „*Ratione Temporis Application of the Preliminary Rulings Procedure*” 2008 (CMLRev) 1357.

14 — 2007. június 14-i *Telefónica O2 Czech* ítélet (C-64/06, EU:C:2007:348). Lásd még: *Ruiz-Jarabo Colomer* főtanácsnok ezen ügyre vonatkozó indítványa, 32. pont; 2010. december 22-i *Bezpečnostní softwarová* ítélet (C-393/09, EU:C:2010:816, 22–27. pont).

15 — 2010. április 15-i *CIBA*-ítélet (C-96/08, EU:C:2010:185, 13–15. pont). Lásd még: 2011. november 24-i *Circul Globus București* ítélet (C-283/10, EU:C:2011:772, 29. pont).

39. A Kuso-ügy olyan osztrák munkavállalóról szól, aki munkaszerződését 1980-ban kötötte meg. Később megtámadta a kötelező nyugdíjazásának 60 éves kötelező nyugdíjba vonulási életkoron alapuló időpontját, azzal érvelve, hogy ez nem alapuló hátrányos megkülönböztetésnek minősül a 76/207 irányelv alapján.¹⁶ A Bíróság megállapította, hogy hatáskörrel rendelkezik az előzetes döntéshozatalra utalás érdemben való eldöntésére, és megállapította, hogy „[...] a bizalomvédelem [...] nem tágítható ki annyira, hogy általános jelleggel megakadályozza az új szabályozásnak a régi szabályozás hatálya alatt létrejött helyzetekre való jövőbeli alkalmazását.”¹⁷

40. Következésképpen, ha az Ynos-ügyet a tágabb ítélkezési gyakorlat keretében értelmezve, az uniós jog időbeli hatály szempontjából való alkalmazhatóságának általános megközelítése láthatólag a folyamatos joghatásoktól függ. A valamely tagállam csatlakozásakor még le nem zárult jogviszonyoknak az új jogi kerethez kell igazodnia. Természetesen az ilyen igazodás csak a jövőre nézve válhat ki hatásokat: az uniós jog azonnali joghatása azt jelenti, hogy a folyamatban lévő olyan jogviszonyokat, amelyek joghatásai a csatlakozás pillanatában még nem szűntek meg, a *jövőre nézve* módosítani lehet. Ezzel szemben tilos a tisztán *visszamenőleges*, múltbéli tényeket vagy eseményeket ténylegesen átértékelő módosítás.

41. Például valamely tagállam EU-hoz való csatlakozását megelőzően kötött szerződés esetén a kulcskérdés az, hogy a szerződés és az annak alapján létrejött jogviszony a csatlakozást követően is fejt-e ki joghatásokat. Ha ez a helyzet (például határozatlan idejű és/vagy folyamatos teljesítésű szerződések esetén), az uniós jog a szerződésre a csatlakozás pillanatában alkalmazandóvá válik akkor is, ha az összes (azt alkotó) ténykörülmeny a csatlakozás napját megelőzően következett be. A jogviszony jövőbeli tartalmát az uniós jog a jövőre nézve módosítja.

42. Ezenfelül általánosan elfogadott, hogy ami az eljárási szabályokat illeti, azokat főszabály szerint hatálybalépésüktől kezdve azonnal alkalmazni kell még a folyamatban lévő ügyekre és jogvitákra is, hacsak a szóban forgó konkrét intézkedés eltérően nem rendelkezik.¹⁸

43. Mindenesetre a szerzett jogok védelmének és a bizalomvédelemnek az átfogó elve, valamint a tényleges visszaható hatály tilalma minden esetben az uniós jog azonnali hatályának korrekciós tényezőiként hatnak.

44. E szempontból nézve az Ynos-ügyben a Bíróság által levont következtetés nem meglepő az eredmény tekintetében: az Ynos-ügy Magyarország uniós csatlakozását megelőzően megtárgyalt és megkötött szerződési feltétel tisztességességével volt kapcsolatos. A Bíróság elé terjesztett kérdés egy – jóval a csatlakozás előtt elfogadott – szerződési feltétel ténylegesen visszaható hatályú átértékeléséhez vezetett volna.

c) A tágabb megközelítés jelen ügyre alkalmazása

45. Úgy vélem, hogy Szlovénia csatlakozásakor a bérleti szerződés valamennyi joghatása két szempontból sem szűnt meg.

16 — A férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés, az előmenetel és a munkakörülmények terén történő végrehajtásáról szóló, 1976. február 9-i 76/207/EGK tanácsi irányelv (HL L 39., 40. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 187. o.).

17 — 2013. szeptember 12-i Kuso-ítélet (C-614/11, EU:C:2013:544, 30. pont). Lásd még: 2014. szeptember 3-i X-ítélet (C-318/13, EU:C:2014:2133, 21–24. pont).

18 — Lásd például: 2012. február 14-i Toshiba Corporation és társai ítélet (C-17/10, EU:C:2012:72, 47. pont). Lásd még: 1981. november 12-i Meridionale Industria Salumi és társai ítélet (212–217/80. sz. egyesített ügyek, EU:C:1980:270, 9. pont).

46. Először is a bérleti szerződést 1993 júniusában kötötték meg. Az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kitűnik, hogy a felperes kötelezettségeit Szlovénia uniós csatlakozását megelőzően teljesítette, azonban az önkéntes tűzoltók egyesülete a kötelezettségeit csak a bérleti szerződés ellenértékének 2010 májusában való kifizetésével teljesítette, ami jóval Szlovénia csatlakozását követően történt. Következésképpen Szlovénia csatlakozását követően a bérleti szerződés továbbra is váltott ki bizonyos joghatásokat és a feleket a szerződés alapján megillető jogokat és őket terhelő kötelezettségeket továbbra is be kellett tartani.

47. Másodszor, ami talán még fontosabb, az Ynos-üggyel ellentétben a jelen ügy nem a múltban elfogadott szerződési feltételek átértékelésével kapcsolatos. A szerződés tartalma és a szerződéses feltételek érvényessége nem változott. A jelen ügy valamely szerződés, közelebbről a szerződés alapján felmerült késedelmes teljesítéssel összefüggésben felmerült kamatok (vagyis fizetés) érvényesítésével kapcsolatos. Ez a helyzet Szlovénia EU-hoz való csatlakozását megelőzően következett be és a csatlakozást követően továbbra is végleges rendezésre vár.

48. Következésképpen összhangban áll az uniós jog csatlakozó államokbeli azonnali hatályával az, hogy a késedelmi kamatokkal kapcsolatos új jogi szabályozást egy tagállam Európai Unióhoz való csatlakozásának pillanatától, a jövőre nézve alkalmazni kell a folyamatban lévő ügyekre.

2. A 2000/35 irányelv alkalmazhatósága a bérleti szerződésre

49. A Bíróság általános hatáskörének megállapítását követően a jelen ügyben a következő feladat annak elemzése, hogy konkrétan a 2000/35 irányelv – az irányelv időbeli hatállyal kapcsolatos különös rendelkezései tükrében – alkalmazható-e a bérleti szerződésre.

50. A 6. cikk (3) bekezdésének b) pontja szerint a 2000/35 irányelv általában alkalmazandó az átültetésére rendelkezésre álló időszak lejártá előtt megkötött szerződésekre, hacsak egy tagállam ki nem zárja annak alkalmazását az ilyen szerződésekre. Más szóval: a tagállam kifejezett eljárásának hiányában az irányelv hatálya kiterjed a meglévő szerződésekre.

51. Amint azt Szlovénia képviselője a tárgyaláson elismerte, a vonatkozó csatlakozási dokumentumok nem tartalmazzák a 2000/35 irányelv alkalmazhatóságát kizáró rendelkezést.¹⁹ Következésképpen a Csatlakozási Okmány 2. és 54. cikke értelmében a 2000/35 irányelv átültetésére rendelkezésre álló határidő Szlovénia tekintetében 2004. május 1-jén járt le, az irányelvvvel kapcsolatban pedig nem kellett eltérést alkalmazni.

52. A 6. cikk (3) bekezdésének b) pontjában rögzített szabály az Ynos-ügy tárgyát képező másodlagos joggal szembeni különbségtétel szempontjából is releváns. Az Ynos-ügyben szóban forgó 93/13 irányelv 10. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezett, hogy kizárólag a jövőre nézve, az átültetésére rendelkezésre álló időszak (amely új tagállam esetén a csatlakozása napjának [vagyis 2004. május 1-jének] felelt meg) lejártát követően megkötött szerződésekre vonatkozott. Ez valójában a 2000/35 irányelv 6. cikke (3) bekezdésének b) pontjában szereplő rendelkezés ellentéte, mivel ez utóbbi az irányelv átültetésére rendelkezésre álló időszak lejártát megelőzően megkötött szerződésekre vonatkozik.²⁰

19 — Az alperes által az alapeljárásban tett ellentétes állítás megalapozatlannak tűnik (lásd a fenti 18. pontot).

20 — A másodlagos különös jogi eszközök időbeli alkalmazhatóságára irányadó szabályok sokszínűsége megerősíti annak fontosságát, hogy egyértelműen különbséget lehessen tenni az uniós jog időbeli hatályának *általános* megközelítése és azon *különös* szabályok között, amelyeket az adott másodlagos jogi eszköz tartalmazhat, amint azt ezen indítvány fenti 23. és 24. pontja is tartalmazza.

53. Következésképpen a 2000/35 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének és 6. cikke (3) bekezdése b) pontjának a Csatlakozási Okmánnyal való együttes olvasata alapján Szlovénia uniós csatlakozását követően a 2000/35 irányelv azonnal alkalmazandóvá vált az ezen időpontot megelőzően kötött meglévő szerződésekre, köztük a jelen ügyben szóban forgó bérleti szerződésre is. Ezért azt a következtetést vonom le, hogy 2004. május 1-jétől a 2000/35 irányelv időbeli hatály szempontjából a jelen ügyre alkalmazandóvá vált.

54. Végül véleményem szerint a Bíróság hatáskörrel rendelkezik a tagállami bíróság által elé terjesztett kérdések megválaszolására.

B – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdésről

55. Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság alapvetően arra kíván választ kapni, hogy a *ne ultra alterum tantum* szabály összeegyeztethető-e a 2000/35 irányelvvel. A szlovén és a lett kormány írásbeli észrevételeikben, valamint a szlovén kormány és a Bizottság tárgyaláson képviselt álláspontjához hasonlóan véleményem szerint ez a szabály összeegyeztethető a 2000/35 irányelvvel.

56. Amint a Bíróság azt korábban már megjegyezte²¹ és a Bizottság kifejezetten elismerte a jelen ügyben tartott tárgyaláson, a 2000/35 irányelv minimumharmonizációt biztosító eszköz.

57. Következésképpen az irányelv kizárólag a kereskedelmi ügyletek során előforduló késedelmes fizetések egyes kiválasztott, ekként pedig korlátozott elemeit, nevezetesen a következőket szabályozza: i. a késedelmi kamatoknak, ii. a tulajdonjog fenntartásának és iii. a nem vitatott követelések behajtására irányuló eljárásoknak a szempontjai.

58. Ami a késedelmi kamatokra vonatkozó szabályokat illeti, a 2000/35 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontja a kamat *minimális* mértékét, valamint kiszámításának módját illetően eléggé részletes rendelkezés. Mindazonáltal a 2000/35 irányelv nem tartalmaz olyan szabályt, amely tiltaná a kamat felhalmozásának felső korlátját.

59. Következésképpen véleményem szerint az ilyen korlát megállapítására vonatkozó döntés továbbra is a tagállamok jogkörébe tartozik, feltéve, hogy tiszteletben tartják az egyenértékűség és hatékonyság közötti követelményét.²²

60. Az *egyenértékűség* elve lényegében tiltja a nemzeti jogon alapuló követelések és az uniós jogon alapuló hasonló követelések közötti hátrányos megkülönböztetést. Más szóval: az uniós jogból eredő jogok nem kezelhetők a nemzeti jogból eredő hasonló jogoknál kedvezőtlenebb módon.

61. A jelen ügy tényállása nem vet fel problémákat a *ne ultra alterum tantum* szabály említett elvvel való összeegyeztethetőségét illetően. E tekintetben a felek egyike sem vetett fel aggályokat.

62. A *hatékonyság* követelménye meggátolja a tagállamokat abban, hogy az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását gyakorlatilag lehetetlenné vagy túlságosan nehézvé tegyék.

21 — 2008. szeptember 11-i Caffaro-ítélet (C-265/07, EU:C:2008:496, 14–16. pont). Lásd még: 2006. október 26-i Bizottság kontra Olaszország ítélet (C-302/05, EU:C:2006:683, 23. pont); 2008. április 3-i 01051 Telecom ítélet (C-306/06, EU:C:2008:187, 21. pont); Sharpston főtanácsnok IOS Finance EFC SA kontra Servicio Murciano de Salud ügyre vonatkozó indítványa (C-555/14, EU:C:2016:341, 36. pont).

22 — Lásd analógia útján: 2012. július 19-i Littlewoods Retail Ltd és társai ítélet (C-591/10, EU:C:2012:478, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); lásd még: 2014. július 17-i Delphi Hungary Autóalkatrész Gyártó végzés (C-654/13, EU:C:2014:2127, 35. pont); 2013. április 18-i Irimie-ítélet (C-565/11, EU:C:2013:250, 23. pont).

63. Természetesen felhozható olyan érvelés, hogy a kereskedelmi ügyletekben a késedelmes fizetés elleni küzdelem hatékonyságára irányuló átfogó célkitűzés megerősödne, amennyiben a késedelmi kamat felhalmozódását nem korlátoznák. A felső korlát elérését követően egyértelmű, hogy az adós elég kevés további ösztönzést kap arra, hogy kifizesse tartozását. A kamat összege egyszerűen nem növekszik tovább.

64. Mindazonáltal e logika mentén bármely nemzeti szabály megkérdőjelezhetővé válna vagy új szabály alkotásának igénye merülne fel. Csak hogy egy példát említsünk, a késedelmes fizetés elleni küzdelmet célul tűző valamely irányelv hatékony érvényesülése nem erősödne-e akkor is, ha újra bevezetnék az adósok börtönét²³ és az adós késedelembe esés esetén azonnal börtönbe kerülne? Egy ilyen szabály igencsak hatékonyan kényszerítené az adóst és/vagy rokonait a gyors fizetésre.

65. Az abszurd példák segítenek megérteni, hogy miért szükséges észszerű korlátokat szabni a hatékonyság esetlegesen határtalan követelményének. Álláspontom szerint a hatékonyság követelményét két esetre kell korlátozni: a lehetlenségre, illetve a ténylegesen túlzott nehézségre. Véleményem szerint e standardok egyikét sem éri el a *ne ultra alterum tantum* szabálya. Az utóbbi állítással kapcsolatban két kérdés különös jelentőséggel bír.

66. Először is, a 2000/35 irányelv szerinti minimumharmonizációval nem érintett tagállami szabályozási területen a *ne ultra alterum tantum* szabályban a késedelmes fizetés költségeinek a hitelezők és az adósok közötti megosztására vonatkozó bizonyos jogalkotói döntés fejeződik ki. Ez a szabály tükrözi a terhek megosztásának társadalmi vízióját az adósság behajtása esetén. Önmagában ez a döntés nem tűnik önkényesnek vagy hallatlannak. A kamatok tőketartozás meghatározott mértékében való korlátozásának egyes formái ugyanis a római jogig nyúlnak vissza.²⁴

67. Ezenfelül úgy tűnhet, hogy a *ne ultra alterum tantum* szabály bizonyos egyensúlyt teremt a gyors kifizetések biztosítása és más érdekek, illetve értékek között. A késedelmes fizetés rendszerint abból ered, hogy az adós nem tud vagy nem hajlandó fizetni. A hitelező fellépésének hiánya azonban fokozhatja a felhalmozódott adósság méretét. Következésképpen a *ne ultra alterum tantum* szabályhoz hasonló előírás a hitelezőt arra ösztönzi, hogy azonnal érvényesítse jogait. Egyébként hasonló szabály más nemzeti jogrendekben is megtalálható különböző összefüggésekben. Az osztrák és a cseh polgári törvénykönyv például korlátozza a hitelező tőketartozást meghaladó késedelmi kamatkövetelését a peres eljárást megelőző időszak vonatkozásában, ha az adós nem kérte időben a tartozás behajtását.²⁵

68. Másodsor, ahogyan azt a szlovén kormány előadta, a *ne ultra alterum tantum* szabályhoz hasonló nemzeti előírás nem vizsgálható önmagában, hanem azt a felső korlátot rögzítő szabályt tartalmazó nemzeti jog más releváns eszközeivel együtt kell értékelni.

23 — Tekintettel a pusztán illusztratív jellegű *argumentum ad absurdum* előadásra, különös tekintettel az európai jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményhez kapcsolódó negyedik kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikkére a „Marshalsea” ismételt bevezetésének esetleges emberi jogi vonatkozásainak részletezése mellőzhető. Irodalmi párhuzamért lásd: Charles Dickens, *Little Dorrit* (Penguin Classics, 2004).

24 — Justinianus császár törvénykönyve CJ.1.2.17.3 szerint „Az említett dolgok bármelyikének elmulasztása esetén a hitelező és az adós elvesztik a tulajdont, a tartozást és a kifizetett vételárat; és a cserét lebonyolító személy elveszti azt, amit adott és azt is, amit kapott; aki emphyteusis (örökhaszonbérlet) útján élethosszig tartó vagy ajándékozás, illetve elidegenítés útján tulajdont szerzett, kétszeresen köteles visszaszolgáltatni, amit kapott” [„reddīt quod accepit et alterum tantum eius, quanti est quod datum fuerit.”] Angol nyelvű fordítása elérhető: Blume, *The Annotated Justinian Code [Justinianus császár annotált törvénykönyve]*, Ed. by Kearley (második kiadás), elérhető online: <http://www.uwo.edu/lawlib/blume-justinian/ajc-edition-/books/book1/index.html>. Egy hasonló gondolat korábbi kifejezése Ulpianusnál is megtalálható, Ulp. D. 12, 6, 26, 1. „Supra duplum autem usurae et usurarum usurae nec in stipulatum deduci, nec exigi possunt, et solutae repetuntur” in Zimmerman, *The Law of Obligations: Roman Foundations of the Civilian Tradition [Kötelmi jog: A polgári jogi tradíció római jogi alapja]* (Oxford University Press, 1996), 169. o. E szabály – többek között – középkori folytatásának tárgyalása tekintetében lásd például: Jörs, *Römisches Recht: Römisches Privatrecht. Abriss des Römisches Zivilprozessrechts*, (Springer-Verlag, 2013) 183. o vagy Honsell, *Römisches Recht*, (Springer-Verlag, 2010) 95. o.

25 — Lásd: ABGB 1335. cikke „Hat der Gläubiger die Zinsen ohne gerichtliche Einmahnung bis auf den Betrag der Hauptschuld steigen lassen, so erlischt das Recht, vom Kapital weitere Zinsen zu fordern. Vom Tag der Streitanhängigkeit an können jedoch neuerdings Zinsen verlangt werden.” Lásd még: a cseh polgári törvénykönyv (Občanský zákoník, 89/2012 Sb. sz. törvény) 1805. cikkének (2) bekezdése, amely szerint a jogait indokolatlan késedelem nélkül nem érvényesítő hitelező nem tarthat igényt a tőketartozást meghaladó késedelmi kamatokra a peres eljárást megelőző időszak vonatkozásában.

69. Ezen előírások között szerepel a ténylegesen elszenvedett veszteség adós általi megtérítésének követelhetősége (amennyiben a veszteség meghaladja a késedelmi kamatok összegét). Amíg ugyanis a késedelmi kamat iránti igény általánosságban véve „a hitelező számára az általa jellemzően elszenvedett károk konkrét bizonyítás terhe nélküli megtéríttethetősége kényelmes módjaként szemlélhető”,²⁶ ez nem jelenti szükségszerűen azt, hogy a hitelező a felmerült kamatok meghaladóan elszenvedett kárát ne követelhetné. Az, hogy fennáll-e ez a lehetőség, az irányadó nemzeti jogtól függ, és azt a nemzeti bíróságnak kell értékelnie. Mindazonáltal, ahogyan azt a szlovén kormány a tárgyaláson előadta, a szlovén jog alapján a hitelezőnek ténylegesen lehetősége van arra, hogy az általa elszenvedett veszteség teljes és tényleges megtérítését követelje.

70. Ezenfelül, amennyiben a hitelező által elszenvedett veszteség az igazságszolgáltatási rendszer működésének hibájából ered, ideértve az indokolatlan késedelmet és a túlságosan elhúzódo eljárásokat is, az állammal szembeni kártérítés követelése lehet a jóvátétel másik lehetséges formája.²⁷

71. A fenti indokok alapján azt javaslom, hogy a Bíróság a kérdést előterjesztő bíróság által feltett harmadik kérdésre azt a választ adja, hogy a 2000/35 irányelv nem zárja ki az olyan nemzeti jogi szabályt, amely a késedelmi kamat maximális összegét a tőketartozás összegében korlátozza.

C – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdéstről

72. Amint azt fent megjegyeztem, amennyiben a Bíróság a nemzeti bíróság által előterjesztett kérdésre nemleges választ ad, az első és a második kérdés megválaszolása szükségtelenné válik. Mivel a 2000/35 irányelvvel nem ellentétes a *ne ultra alterum tantum* szabály, a felperes követelése annak megállapítása esetén sem járhat sikerrel, hogy a bérleti szerződés alapján létrejött jogviszony a 2000/35 irányelv hatálya alá tartozik. Ha azonban a Bíróság arra a megállapításra jut, hogy a 2000/35 irányelv kizárja a szóban forgó szabályt, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első két kérdés relevánssá válik.

73. Ebben a részben az első és a második kérdést együttesen elemzem. Mindkettő annak megállapítására irányul, hogy a felperes a bérleti szerződés megkötésekor a 2000/35 irányelv szerinti „vállalkozásként” járt-e el, tekintettel arra, hogy a bérleti szerződés tárgya a nemzeti engedély hatályán kívül esik. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság konkrétan arra kéri a Bíróságot, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés megválaszolása során vegye figyelembe, hogy a szóban forgó ügylet gazdasági jellegű volt, és hogy a felperes arról számlát bocsátott ki.

74. Az 1. cikk szerint a 2000/35 irányelv „a kereskedelmi ügyletek ellenértékének kiegyenlítéseként végrehajtott valamennyi fizetésre” vonatkozik. Következésképpen annak megválaszolása, hogy a bérleti szerződésben szereplő ügylet a 2000/35 irányelv hatálya alá tartozik-e, a „kereskedelmi ügylet” fogalmának tisztázást igényli, amely ugyanakkor a „vállalkozás” fogalmát használja.

75. Mindkét fogalmat részletezem (az a), illetve a b) pontban) annak vizsgálata előtt, hogy egy adott tevékenységre vonatkozó nemzeti engedély releváns-e a vállalkozás meghatározása (a c) pont) szempontjából. Végül a bérleti szerződés másik felének, nevezetesen az önkéntes tűzoltók egyesületének jogi természetével kapcsolatban teszek számos záró megjegyzést (a d) pont).

26 — Zimmermann, „Interest for Delay in Payment for Money” in Gullifer, Vogenauer (eds) *English and European Perspectives on Contract and Commercial law: Essays in Honour of Hugh Beale*, (Hart Publishing, Oxford and Portland, 2014) 329. o.

27 — Az egyéb rendelkezésre álló jogorvoslatok és a jogrendszer mint olyan működésének tágabb összefüggésében nézve úgy tűnhet, hogy a kamat felső korlátozása egy másik célkitűzést is szolgálhat: az adóst nem a hitelező tétlenségével szemben, hanem inkább a tagállami „bíróságainak tétlenségével” szemben védi meg az igazságszolgáltatási rendszer túlságosan elhúzódo eljárást eredményező szerkezeti problémái esetén. Ehhez kapcsolódóan érdekes kérdés, hogy az ilyen „költségek” egy részének közvetetten a hitelezőkre terhelése mennyire tisztességes, de ez bizonyosan kívül esik a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretein.

a) A kereskedelmi ügylet fogalma

76. A 2000/35 irányelv 2. cikke 1. pontjának első bekezdése értelmében „»kereskedelmi ügyletek«: vállalkozások, illetve vállalkozások és hatóságok között lebonyolított olyan ügyletek, amelyek fizetés ellenében áruk szállítását vagy szolgáltatások nyújtását eredményezik”.

77. Ez a meghatározás láthatólag a következő elemekből áll: i. az ügyletben részes feleknek vállalkozásoknak vagy vállalkozásoknak és hatóságoknak kell lenniük, ii. áruk szállítására vagy szolgáltatások nyújtására kerül sor, és iii. az áruk szállítása vagy a szolgáltatások nyújtása fizetés ellenében történik.

78. Nem fér kétség ahhoz, hogy a bérleti szerződés megfelel a ii. és a iii. pontban szereplő feltételeknek. Szolgáltatás nyújtására került sor: vízszállító tartálykocsit adtak bérbe. A felek e szolgáltatás nyújtása ellenében díjazásban állapodtak meg és azt esetlegesen kifizették. Következésképpen azt a kérdést kell még megválaszolni, hogy az i. pontban szereplő feltétel is teljesül-e. A felperes egyértelműen nem hatóság. Minősülhet-e „vállalkozásnak”?

b) A „vállalkozás” fogalma

79. A vállalkozás fogalma a 2000/35 irányelv 2. cikke 1. pontjának harmadik bekezdésében foglalt meghatározás szerint „önálló gazdasági vagy szakmai tevékenységet folytató szervezet, még ha az adott tevékenységet egyetlen személy látja is el”²⁸.

80. A 2000/35 irányelv szerinti „vállalkozásként” történő besoroláshoz i. a szóban forgó *személynek* szervezetnek kell minősülnie és ii. *a tevékenységnek* függetlennek és szakmai jellegűnek kell lennie.

81. Megjegyzem, hogy a 2000/35 irányelv 2. cikke 1. pontjának harmadik bekezdése „szervezetre” hivatkozik, amely az egyetlen személyből álló, önálló gazdasági vagy szakmai tevékenységet *végző* szervezetet is magában foglalja.

82. Következésképpen a rendelkezés szövege azt jelzi, hogy a „szervezet” fogalmát nem szabad akként értelmezni, hogy bármely konkrét jogi formára utal, hanem az inkább *strukturált és folyamatos tevékenység* végzésére vonatkozik. Ebben az értelemben az érintett személynek magának kell megszerveznie az üzleti tevékenység ismétlődő, hosszú távú végzését.

83. A Bíróság által más összefüggésben tett megállapításokhoz hasonlóan a szervezet felépítése nagyon alapszintű is lehet, mivel egyes területeken egy „tevékenység alapvetően a munkaerőre támaszkodhat”²⁹.

84. Álláspontom szerint fontos elem az, hogy a felperes a bérleti szerződés alapján nyújtott szolgáltatásról számlát bocsátott ki, amely azt jelzi, hogy a felperes szervezett gazdasági tevékenység *folytatása* során járt el.

85. Ami a bérleti szerződésen alapuló ügylet természetét illeti, az tisztán gazdasági jellegű, mivel a felperes a vízszállító tartálykocsit díjazás ellenében bocsátotta az önkéntes tűzoltók egyesületének rendelkezésére. Tehát pénznek kellett vagy kellett volna gazdát cserélnie.

86. Így látszólag a 2000/35 irányelv 2. cikke 1. pontjának harmadik bekezdésében szereplő „kereskedelmi ügylet” fogalom teljesül.

28 — Megjegyzendő, hogy a „kereskedelmi ügylet” és a „vállalkozás” fogalma az átdolgozott 2011/7 irányelvben is változatlan maradt, ez utóbbi csak annyit tesz hozzá, hogy a „vállalkozás” különbözik a „hatóságtól”.

29 — Lásd analógia útján: 1998. december 10-i Hernández Vidal és társai ítélet (C-127/96, C-229/96 és C-74/97, EU:C:1998:594, 27. pont), lásd még: 2011. szeptember 6-i Scattolon-ítélet (C-108/10, EU:C:2011:542, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

c) A nemzeti engedély jelentősége

87. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróságot aggodalmának ad hangot amiatt, hogy a bérleti szerződés tárgya jócskán kívül esik a felperes nemzeti engedélyének hatályán. A szlovén kormány és a Bizottság ebből arra a következtetésre jut, hogy a felperes nem minősülhet a 2000/35 irányelv szerinti „vállalkozásnak”. Lényegében azt javasolják, hogy a kiállított nemzeti engedély pontos tárgyi hatálya legyen a meghatározó a „vállalkozás” 2000/35 irányelv szerinti fogalma szempontjából.

88. Két okból nem értek ezzel egyet.

89. Először is a „vállalkozás” fent említett fogalma semmilyen módon nem hivatkozik a tagállamok jogára. Következésképpen ez a fogalom az uniós jog önálló fogalma. Azt a nemzeti engedélyezési, illetve nyilvántartási rendszerektől elkülönítetten kell kezelni.³⁰

90. Másodszor, az önálló uniós jogi fogalom a jelen ügyben további, igen fontos célt szolgál: az irányelv hatálya alá tartozó kereskedelmi ügyletek kiszámíthatóságát. A „vállalkozás” irányelv szerinti fogalmának az egyes üzleti tevékenységek végzésére jogosító, nemzeti jog szerinti engedély hatályához kötése arra kötelezné a szerződő feleket, hogy ténylegesen minden egyes alkalommal megvizsgálják, hogy a másik fél valóban a nemzeti jog szerinti tevékenységi körén belül köti-e meg a szerződést. Az ebből eredő jogi töredezettség nemcsak önmagában véve nem kívánatos, hanem az üzleti gyakorlatban is igencsak terhes is volna, különösen a határokon átnyúló ügyletek esetében.

91. A fenti indokok alapján véleményem szerint a nemzeti engedély hatálya nem döntő a „vállalkozás” 2000/35 irányelv szerinti fogalma szempontjából. Ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy a nemzeti nyilvántartásbavételi, illetve engedélyezési rendszer létezése teljes mértékben irreleváns. Mindazonáltal csak olyan vélelmet keletkeztethet, hogy a fél a gazdasági vagy szakmai tevékenysége keretében járt el.

92. Más szóval: ha a bérleti szerződés a felperes nemzeti engedélyének hatálya alá esett volna, az azt a vélelmet eredményezte volna, hogy a felperes önálló gazdasági tevékenység során járt el. Mindazonáltal az, hogy a bérleti szerződés tárgya a felperes engedélyének hatályán kívül esett, nem zárja ki, hogy a felperes vállalkozásnak minősüljön, feltéve, hogy teljesülnek a 2000/35 irányelv 2. cikkének 1. pontjában szereplő, fent ismertetett önálló feltételek.

93. A teljesség kedvéért hozzáteszem, hogy véleményem szerint a „vállalkozásnak” *nem* a 2000/35 irányelv szerinti fogalmába tartozó helyzetek a személyek által egymástól elszigetelten folytatott olyan tevékenységek, amelyek „gazdasági” jellegűnek minősülhetnek. Az ilyen egyedi esetek – gazdasági jellegük ellenére – nem tekinthetők strukturált vagy folyamatos gazdasági tevékenységnek.

94. Rátérve a jelen ügyre, egy vízszállító tartálykocsi bérbeadása a felperes átfogó és folyamatos üzleti tevékenysége részének tekinthető. Ezzel ellentétben például az éves iskolai fesztivál keretében megtartott vasárnapi vásáron gyermekek által készített süteményeket áruló felperest nehezen lehetne ugyanígy tekinteni. Hasonlóképpen, az egyébként befutott üzletember által a szomszédainak egy teára és esetlegesen süteményre történő meghívásért cserébe nyújtott kerti segítség nehezen tekinthető az üzletember strukturált és folyamatos üzleti tevékenysége részének.

95. Más szóval: az emberek sokféle gazdasági jellegű tevékenységet végeznek, ezeknek azonban csak egy része tartozik az adott személy strukturált és folyamatos üzleti tevékenységébe. Annak vizsgálata során, hogy az érintett tevékenység e strukturált és folyamatos üzleti tevékenység részét képezi-e, a kérdést előterjesztő bíróságnak figyelembe kell vennie a végkövetkeztetést alátámasztó vagy azzal ellentétes összes releváns bizonyítékot.

30 — Lásd ebben az értelemben: 2015. december 3-i Pfothenhilfe-Ungarn ítélet (C-301/14, EU:C:2015:793, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); a 2013. december 5-i Vapenik-ítélet (C-508/12, EU:C:2013:790, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

96. Ezen általános iránymutatásnak a jelen ügy tényállására alkalmazása a nemzeti bíróság feladata. Mindazonáltal az e Bíróság elé terjesztett tényállás, nevezetesen, hogy a szóban forgó ügylet észszerűen a felperes által folytatott és kiszámlázott, tágabb, strukturált és folyamatos gazdasági tevékenység részének tekinthető, arra enged következtetni, hogy a bérleti szerződés megkötésekor a felperes a 2000/35 irányelv szerinti „vállalkozásként” járt el.

97. A fentiek alapján véleményem szerint a „vállalkozás” 2000/35 irányelv 2. cikkének 1. pontjában szereplő önálló fogalma olyan személyekre vonatkozik, akik strukturált és folyamatos, önálló gazdasági vagy szakmai tevékenységet végeznek. Az a körülmény, hogy az ilyen tevékenység valamely egyedi mozzanata, például egy egyedi szerződéskötés a nemzeti nyilvántartási, illetve engedélyezési rendszer konkrét hatálya alá tartozik-e, nem döntő e fogalom alkalmazása szempontjából. Ugyanakkor az, hogy egy ilyen személy a nemzeti nyilvántartási, illetve engedélyezési rendszer keretén belül járt-e el, vélelmet keletkeztet arra vonatkozóan, hogy ez a személy a gazdasági vagy szakmai tevékenysége keretében járt el. A számla megléte szintén olyan elem, amely azt mutatja, hogy ez a személy a gazdasági vagy szakmai tevékenysége keretében járt el.

d) Az önkéntes tűzoltók egyesületének jellege

98. Utólagosan megjegyzem, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés a „vállalkozás” 2000/35 irányelv szerinti fogalmára kizárólag a felperessel kapcsolatban összpontosít. Mindazonáltal a bérleti szerződésből eredő jogviszony ezen irányelv szerinti „kereskedelmi ügyletként” minősítése végső soron a másik szerződő fél, nevezetesen az önkéntes tűzoltók egyesületének jogállásától is függ.

99. Ahogyan azt korábban megjegyeztem, a „kereskedelmi ügyletek” a 2000/35 irányelv szerint „vállalkozások, illetve vállalkozások és hatóságok között lebonyolított olyan ügyletek”. Ami az utóbbi fogalom meghatározását illeti, a 2000/35 irányelv kerekesszivárvást tartalmaz „a közbeszerzési irányelvekben meghatározott bármely szerződéskötő hatóságra vagy jogalanyra”.

100. Az említett közbeszerzési irányelvekben szereplő fogalom szerint a „szerződéskötő hatóság vagy jogalany” „az állam, a területi vagy települési önkormányzat, a közjogi intézmény, egy vagy több ilyen szervezet vagy közjogi szerv által alapított társulás”. Ezzel szemben az alkalmazandó irányelvekben foglalt meghatározás szerint a „közjogi szerv” „kifejezetten olyan közérdekű célra jött létre, amely nem gazdasági vagy üzleti jellegű, jogi személyiséggel rendelkezik, és nagyobb részben állami, regionális vagy helyi hatóság, vagy egyéb közjogi szerv finanszírozza; vagy amelynek irányítása e szervek felügyelete alatt áll; vagy amelynek olyan ügyvezető, döntéshozó vagy felügyelő testülete van, amely tagjainak többségét állami, regionális vagy helyi hatóság, vagy egyéb közjogi szerv nevezi ki”³¹.

31 — A szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1992. június 18-i 92/50/EGK tanácsi irányelv (HL 1992. L 209., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 322. o.) 1. cikkének b) pontja; az árubeszerzésre irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1993. június 14-i 93/36/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 199., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 110. o.) 1. cikkének b) pontja; az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1993. június 14-i 93/37/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 199., 54. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 163. o.) 1. cikkének b) pontja; a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokban működő vállalkozások beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1993. június 14-i 93/38/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 199., 84. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 194. o.) 1. cikkének (1) bekezdése. Ezeket az irányelveket hatályon kívül helyezte a 2004. március 31-i 2004/17/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és az építési beruházásra, az árubeszerzésre és a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 2004. március 31-i 2004/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 134., 114. o.; helyesbítés: HL 2014. L 339., 14. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 132. o.). Lásd: ezen irányelvek 2. cikke (1) bekezdésének a) pontját és 1. cikkének (9) bekezdését. Ezeket az irányelveket azóta hatályon kívül helyezte a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. február 26-i 2014/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 94., 65. o.) és a vízügyi, energiaipari, közlekedési és postai szolgáltatási ágazatban működő ajánlatkérők beszerzéseiről és a 2004/17/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. február 26-i 2014/25/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 94., 243. o.).

101. E kritériumokra tekintettel a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy az önkéntes tűzoltók egyesületének a nemzeti jog alapján a kérdéses időpontban mi volt a pontos jogállása annak megállapítása érdekében, hogy a 2000/35 irányelv 2. cikkének 1. pontja szerinti „kereskedelmi ügyletre” került-e sor.

V – Véggövetkeztetések

102. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a következő választ adja a Vrhovno sodišče Republike Slovenije (Szlovén Köztársaság legfelsőbb bírósága) által előterjesztett kérdésre:

Az 1. és a 2. kérdés:

A kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, 2000. június 29-i 2000/35/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének 1. pontját úgy kell értelmezni, hogy az a „vállalkozás” fogalmának önálló meghatározását adja, amely olyan személyekre vonatkozik, akik strukturált és folyamatos, önálló gazdasági vagy szakmai tevékenységet végeznek. Az a körülmény, hogy az ilyen tevékenység valamely egyedi mozzanata, például egy egyedi szerződéskötés a nemzeti nyilvántartási, illetve engedélyezési rendszer konkrét hatálya alá tartozik-e, nem döntő e fogalom alkalmazása szempontjából. Ugyanakkor az, hogy egy ilyen személy a nemzeti nyilvántartási, illetve engedélyezési rendszer keretén belül járt el, vélelmet keletkeztet arra vonatkozóan, hogy ez a személy a gazdasági vagy szakmai tevékenysége keretében járt el. A számla megléte szintén olyan elem, amely azt mutatja, hogy ez a személy a gazdasági vagy szakmai tevékenysége keretében járt el.

A 3. kérdés:

A 2000/35 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy nem zárja ki egy olyan nemzeti rendelkezés alkalmazását, amely a késedelmi kamatként fizetendő maximális összeget a tőketartozás összegében határozza meg.